

З ДОБУТКИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРИКЛАДНИХ ТА ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ НАУК ХХІ СТОЛІТТЯ

І 29 ЛИПНЯ 2022 РІК

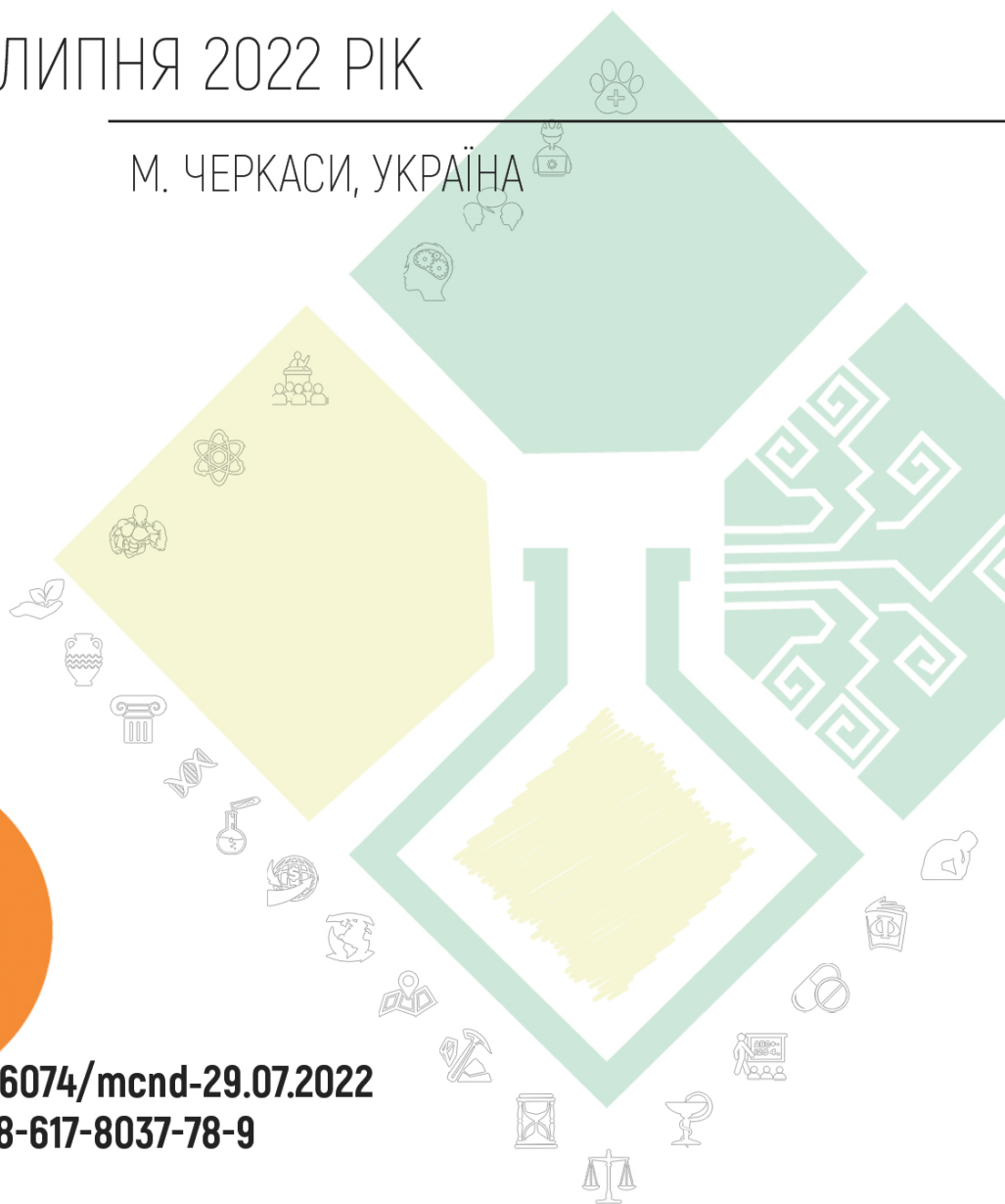
М. ЧЕРКАСИ, УКРАЇНА

**OPEN
ACCESS**

DOI 10.36074/mcnd-29.07.2022

ISBN 978-617-8037-78-9

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І.

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ, МАКРО- ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Овсянікова В.І...... 13

СЕКЦІЯ ІІ.

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА РІВЕНЬ ЇХ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Ємельянов О.Ю...... 16

СЕКЦІЯ ІІІ.

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

ВИКЛИКИ ЩОДО РОЗКРИТТЯ ТА АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЇ У ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Мамишев А.В...... 19

ВИКОРИСТАННЯ ДЕННОГО ПЕРІОДУ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРЯМОЛІНІЙНИМ МЕТОДОМ

Сук П.Л. 24

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ФОП ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Ярмак А.М...... 27

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Рубежанська В.О., Степанова Ю.О. 31

СЕКЦІЯ ІV.

МАРКЕТИНГОВА ТА ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ЛОГІСТИКА ЗЕРНА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ТРАНСПОРТУВАННЯ І ЗБЕРІГАННЯ

Навроцький Я.Ф. 34

СЕКЦІЯ V.

МЕНЕДЖМЕНТ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Грицько О., Пеканець С...... 39

Висновки.

1) сучасні класики управлінської науки свідчать про вичерпаність конструктивних можливостей попередньої управлінської моделі; класична філософія доводить, що управлінська архітектоника повинна орієнтуватися на відносно точній системі правових понять; особливий акцент вчені роблять на дефіциті лінгвістичних та концептуальних засобів для опису організації;

2) перспективи подолання негативів в державному управлінні нині вбачаються у інформаційних технологіях та цифровізації діяльності; за роки державної незалежності сформована кількісно досить потужна концептуальна підсистема державного управління; на сьогодні усе більш відчутним стає відставання методології реалізації міждисциплінарності у згаданій концептуальній підсистемі;

7) перспективи активації розроблення вищезгаданої методології містяться у лінгвістичному інструментарію синхронії та діахронії.

Список використаних джерел:

1. Гегель Г.В.Ф. Наука логики. В 3-х томах. Т.3. / М.: Мысль, 1972. 371 с.
2. Древнекитайская философия. Собрание текстов в двух томах. Т. I. М., «Мысль», 1972. 303с.
3. Древнекитайская философия. Собрание текстов двух томах. Т. 2. М.: «Мысль», 1973. 384 с.
4. Бриллюэн Л. Научная неопределенность и информация / Пер. с англ. М.: Мир, 1966. 271 с.
5. Платон. Собр. соч. в 4-х т. Т. I / М.: Мысль, 1990.
6. Аристотель. Соч. в 4-х т. Т.1. – М.: Мысль, 1976.
7. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек / Пер. с англ. М: "АСТ", 2002. 526 с.
8. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге: Сборник: Пер. с нем. М.: Высш. школа, 1991. 192 с.
9. Луман Н. Мировое время и история систем // Логос. 5(44). 2004.
10. Маршалл А. Принципы экономической науки. Т. 1. / Пер. с англ. М., "Прогресс", 1993. 410 с.
11. Mackworth N.H. and Mackworth J.F. Visual Search for Successive Decisions / British Journal of Psychology, 1L, 1958, pp. 210-221.
12. Адизес Ицхак. Как преодолеть кризисы менеджмента: Диагностика и решение управленческих проблем. / Пер. с англ., СПб, 2006, 306 с.
13. Сковорода Г. Соч. в 2-х т. Т. 1. М., «Мысль», 1973. 511 с.
14. Донцов Дм. Дух нашої давнини. / Мюнхен-Монтреаль:, 1951 341 с.
15. Аристотель. Соч. в 4-х т. Т.4. М.: Мысль, 1983.
16. Саймон Г.А. Адміністративна поведінка. / К.: АртЕк, 2001. 392 с.
17. Шваб К. Четвертая промышленная революция / Пер. с англ. М.: Форм, 2016. 208 с.
18. Кант И. Сочинения. В 8-ми т. Т. 3. М.: Чоро, 1994. 741 с.
19. Поппер К.Р. Логика и рост научного знания. Избр. работы / Пер. с англ. М.: Прогресс, 1983. 605 с.
20. Пископпель А.А. Научная концепция: структура и генезис / М.: Путь, 1999. 416 с.
21. Винер Н. Бывший вундеркинд. Детство и юность. / Пер. с англ. Ижевск: «РХД», 2001. 272 с.
22. Винер Н. Я – математик / Пер. с англ. Ижевск: «РХД», 2001. 336 с.
23. Ажеж К. Человек говорящий: Вклад лингвистики в гуманитарные науки / Пер. с фр. М.: Едиториал УРСС, 2003. 304 с.
24. Наварро, Дж., Скьярра Пойнтер, Т. Громче слов. Как понять невербальные сигналы / Пер. с англ. Мн.: «Попурри», 2011. 288 с.
25. Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики / Ф. де Соссюр. Труды по языкознанию ; Пер. с франц. М.: Прогресс, 1977. С. 7-288.
26. Лукинов І.І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). / К.: ІЕ НАНУ, 1997. 455 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Кришталь Дмитро Олександрович

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3254-4574>

канд. з держ. упр., старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії у сфері цивільної безпеки
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, Україна*

Ножко Ігор Олегович

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-1554-0088>

канд. пед. наук, науковий співробітник відділу організації наукової діяльності
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, Україна*

Копитін Дмитро Єдуардович

науковий співробітник науково-дослідної лабораторії у сфері цивільної безпеки
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, Україна*

Нинішній етап реформ в українській науці характеризується розширенням свободи наукової творчості, збільшеними можливостями обміну інформацією та міжнародного співробітництва. Однак системна криза, що супроводжує період соціально-політичного перебудови країни, призвів до того, що перед вітчизняною наукою постали нові серйозні труднощі: вкрай недостатнє бюджетне фінансування науковоласницьких та дослідно-конструкторських робіт не забезпечує своєчасного оновлення матеріально-технічної бази науки, створення нормальних умов життя і праці вчених, ускладнює ефективне державне регулювання в науковій сфері.

Престиж професії вченого впав у суспільстві до неприпустимо низького рівня, наука перестала бути привабливою для талановитої молоді. З усієї очевидністю виникла необхідність докорінної реорганізації сфери науки, залучення додаткових джерел фінансування. Як і раніше гостро стоїть проблема більш ефективного використання результатів наукових досліджень в економіці.

Наразі становище української науки, в тому числі її найважливішої складової частини - вузівської науки, її взаємини з суспільством і державою може і має почати якісно змінюватися. На порядку денному - розробка та реалізація політичного курсу на перетворення вітчизняної науки до дієвого національного ресурсу оновлення та розвитку України, зміцнення та нарощування її інтелектуального, економічного і силового потенціалу, забезпечення духовного і фізичного здоров'я народу, зростання якості життя українців, їх безпеки і захищеності від негативних природних і антропогенних факторів.

В основі цього курсу - об'єктивна і все більш очевидна нині для суспільства і держави необхідність збереження економічної і технологічної незалежності країни, модернізації її виробничої бази, наполегливою і тривалою конкурентною боротьби

українських товарів і технологій на зовнішньому ринку, стримування політичного і силового тиску ззовні. У цих умовах національний науковий потенціал, сконцентрований в значною мірою у вищій школі Україна багато в чому визначатиме місце нашої держави у світовому співтоваристві, можливості вирішення її актуальних внутрішніх проблем.

На новому доленосному історичному етапі розвитку України, на рубежі тисячоліть наука може і повинна стати не тільки найважливішим національним ресурсом оновлення, але й настільки ж значущим політичним ресурсом держави в її зовнішній і внутрішній політиці [2]. Процес реформування та адаптації вищої школи України до роботи в умовах до ринкової економіки в значною мірою визначається рівнем її науково-технічного потенціалу. При цьому неминуча в умовах економічного спаду політика виживання наукових колективів та шкіл вишів у поточний період повинна трансформуватися в політику якісного перетворення науко-технічного потенціалу вищої школи, підвищення його ролі у відтворювальному процесі країни.

Для цього відповідно до концепцією розвитку наукових досліджень у вишах, передбачається проведення науково-технічної політики, що ґрунтується на наступних принципах:

- єдності наукового та освітнього процесів у ВНЗ та їх тісного зв'язку з економічним, соціальним і духовним розвитком суспільства;
- оптимальне поєднання самоврядування вузівської науки та державного регулювання наукової діяльності з боку Міністерства освіти і науки України;
- державній підтримці окремих висококваліфікованих вчених і наукових колективів, здібних забезпечити світовий рівень наукових досліджень; пошуку і підготовки нових наукових лідерів;
- інтеграції вузівської науки до світової систему науково-технічного співпраці та максимальної використання передових досягнень світової науки і технологій в національних інтересах України;
- розвиток різноманітних форм організації науково-дослідної роботи у ВНЗ та їх правової підтримки; - колегіальності прийняття рішень у сфері управління та розвитку науко-технічного потенціалу ВНЗ України на основі наукової експертизи та конкуренції [3].

Особливістю поточного моменту в сфері управління наукою у ВНЗ є необхідність розвитку накопиченого вишами науково-технічного потенціалу в поєднанні з його структурною перебудовою, одночасною переорієнтацією наукових колективів на ті напрямки та форми діяльності, де можливе досягнення найбільш значних результатів. На жаль, реальні факти еволюції наукових досліджень показують, що їх структура, організація та ефективність використання ще багато в чому не відповідають потребам економіки, не адаптовані до нових методів управління. Зберігається незатребуваність, а реальні перетворення відстають від розвитку інших напрямків і сфер діяльності товариства.

Аналіз динаміки кадрового потенціалу вишівської науки за останні три роки дозволяє констатувати, що кількість професорсько-викладацького складу у вишах залишалася стабільною величиною при зростанні частки викладачів, зайнятою в науці. Ця позитивна тенденція корелює і з деяким зростанням числа суто наукових співробітників вишів. На жаль, ці відрадні фактори швидше можна пояснити не фінансовою політикою уряду у сфері науки, а адаптацією співробітників, які залишилися в вузах, до навколишніх умов. Для багатьох з них наука стала воістину - хобі, тобто улюбленим заняттям. Кошти ж к існуванню вони знаходять, як правило, в інших сферах. Це пов'язано з тим, що постійно збільшується розрив в оплаті праці

(розмірах доходів) між професорсько-викладацьким, науковим складом вишів та працівниками сфери матеріального провадження, обслуговування.

Складаються в цій області співвідношення не тільки суперечать світовій практиці, а саме головне призвели до прогресуючої ерозії кадрового корпусу вищої школи. Можна повною мірою стверджувати, що для більшості категорій працівників рівень вузівської зарплати у два і більше разів нижчі прожиткового мінімуму, що змусило їх знайти допоміжні джерела існування. Подальше старіння наукових кадрів. Багато хто продовжує працювати у виші тільки номінально, отримуючи основні доходи за межами вишу, талановита молодь віддає перевагу додаток своїх сил у сфері комерційної діяльності або за кордоном.

Більш ніж на 90% знизилася чисельність вузівського наукового сектору, різко знизилася можливість кадрового резерву кафедр і вишів та престижність інститутів аспірантури та докторантури. І це при тому, що обсяги підготовки наукових кадрів через аспірантуру по порівняно зі США, та іншими державами ЄС за чисельністю як і раніше на порядок менше. При щорічному числі аспірантів у нас близько 10 тис. осіб, у США навчається в магістратурі та докторантурі понад 1200 тис. осіб. Значно скоротилося число фахівців промисловості і науки, які бажають працювати за сумісництвом у ВНЗ тощо [1].

Однак, незважаючи на перераховані вище труднощі та проблеми вищої школи України, її науково-технічний потенціал залишається досить високим. У вишах ще збереглися багато унікальних наукових школи, пройти стажування в яких виявляють бажання студенти, викладачі та співробітники з багатьох зарубіжних навчальних і наукових центрів та організацій. На цьому етапі вища школа заявила про себе як про активного учасника процесу конверсії і об'єднала свої зусилля для підтримки вишівської науки в нинішніх умовах.

Структурна перебудова наукової діяльності у ВНЗ, як слідство, відбивається на науко-технічному потенціалі всієї вищої школи. Тому при розробці і впровадженні нововведень з управління науковими дослідженнями у вишах слід спиратися на знання відповідних закономірностей і сучасних тенденцій розвитку науково-технічного потенціалу вишів.

У зв'язку з цим назріла необхідність комплексного дослідження сучасного стану науково-технічного потенціалу вищої школи та факторів, що впливають на його розвиток. Тільки на основі всебічного системного дослідження і аналізу стану та тенденцій розвитку можна забезпечити цільове підвищення мобільності, динамічності та оперативності реагування на зміни до сфері науки, освіти, виробництва та суспільства, досягти адекватного рівня потенціалу для вирішення завдань в стабілізаційний період.

Підводячи підсумок, зайве в який вже раз говорити про роль науки в сучасному суспільстві, про те, що найбільш високий життєвий рівень мають не ті країни, у яких багаті природні ресурси, а ті, які досягли успіху в передових технологіях. І про те, що наукові розробки стали найвигіднішим товаром, що саме на світовому ринку технологій буде вирішуватися питання про розподіл місць під сонцем.

Доктрини всіх розвинених країн орієнтовані на розвиток науково-технічного потенціалу, а в Японії, наприклад, прийнята спеціальна п'ятирічна програма розвитку науки, в якій передбачено різке збільшення фінансування досліджень [5]. Стратегія розвитку науки та її державно-правової підтримки в концептуальному аспекті тісно пов'язана з основними завданнями економічної і структурної політики.

Для координації науково-технічної діяльності, її матеріально-технічного, методичного та інформаційного забезпечення потрібно, зокрема, чітке

обґрунтування ключових напрямків (стратегії) технологічного оновлення та вдосконалення структури виробництва на коротку, середню довгострокову перспективу, створення що відповідають цьому завданню банків інформація про готові до тиражування перспективних наукових досягненнях та технологіях (технічних розробок), формування системи державного регулювання та моніторингу стану сфери інновацій з елементами зворотної зв'язку. Необхідно також визначити перспективи бажаних на коротко і середньострокові періоди результатів науково-технічної та інноваційної діяльності, при досягненні яких активна роль держави замінюється заходами переважно непрямого регулювання та децентралізацією прийняття управлінських рішень.

Процес розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності визначає принципи та форми пріоритетної підтримки на державному рівні обмеженого кола стратегічно важливих державних науковців програм, здатних дати найбільш високі (на світовому рівні) наукові результати, розробити відкриваючі нові перспективи технології, забезпечити високий міжгалузевий і міжрегіональний економічний ефект.

Державна наукова політика може бути активною і пасивною. У вишівській науці до теперішнього часу переважає другий варіант. Він зводиться до відбору для фінансування запропонованих вченими ініціативних проектів. А активна державна наукова політика повинна будуватися, виходячи з потреб і запитів ринку. Фактично, науково-технічна політика повинна базуватися на доктрині розвитку суспільства та його стратегії. Звідси же має брати початок і розподіл коштів за статтями бюджету.

У рамках Міністерства освіти і науки України фінансування науки, так як і в усьому світі, ділиться на три частини. Перша частина - це базові гроші, отримувані вишами в рамках Єдиного замовляння, друга - програмні, третя - грантові. Співвідношення цих частин для фундаментальної та прикладної науки не однаково, тим більше, що фінансування другий не вичерпується бюджетом.

Саме програмне фінансування є головним елементом активної державної політики. Тематика програм визначається державними потребами та інтересами. Виконавці підбираються строго на конкурсній основі. Програми мають чіткі часові та фінансові рамки [4]. Комплекс науково-технічних програм формується і реалізується для фінансування прикладних і проблемно-орієнтованих фундаментальних досліджень, необхідність проведення яких впливає з основних тенденцій і потреб розвитку економіки країни.

Розробкою нового підходу до формування комплексу науково-технічних програм Міністерство освіти і науки України має забезпечувати ефективне рішення наступних взаємопов'язаних завдань:

- забезпечення вищих навчальних закладів довгостроковими стратегічними орієнтирами щодо напрямків і проблематики наукових досліджень, необхідних для реструктуризації та розвитку (відповідно до прогнозованими світовими тенденціями) ключових галузей економіки країни;
- оптимальне використання існуючого науково-технічного потенціалу вищої школи для досягнення максимально можливого внеску в розвиток економіки країни в умовах жорстких ресурсних обмежень;
- залучення до вузівського сектору науки додаткових бюджетних та позабюджетних фінансових коштів на основі підвищення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів українською та світовому ринку науково-технічної продукції та реструктуризації науково-технічного потенціалу ВНЗ у відповідно до тенденцій зміни попиту на цьому ринку.

Висновки. Таким чином, комплекс наукових програм Міністерства освіти і науки України має формуватися з урахуванням:

- перспективної структури економіки (і в першу чергу - промисловості) країни для забезпечення подальшої затребуваності отриманих науково-технічних результатів;
- пріоритетів розвитку економіки країни для забезпечення достатнього рівня концентрації обмежених бюджетних коштів на відповідних напрямках розвитку науки і техніки;
- реально сформованої структури науково-технічного потенціалу вищої школи для забезпечення високого рівня результатів наукових досліджень.

До основних напрямків створення та реалізації найважливіших елементів системи державної підтримки розвитку науки, включаючи її вузівський сектор, науково-технічної та інноваційної діяльності, здійснюваних на державному рівні, доцільно віднести наступні:

- науково-методичне забезпечення розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності;
- формування відповідної нормативно-правової бази розвитку науки;
- формування системи організаційного та кадрового забезпечення наукової сфери;
- формування фінансової інфраструктури підтримки науково-технічної діяльності;
- формування інформаційної інфраструктури наукової та інноваційної діяльності;
- формування комплексної системи послуг з підготовки та реалізації інноваційних проектів;
- сприяння організації ефективного міжнародного співпраці в науковій галузі.

Для практичної реалізації кожного з перерахованих вище напрямків необхідно розробити блок першочергових заходів. Реалізація сукупності перелічених основних напрямків науково-технологічного розвитку повинна забезпечити створення найважливіших елементів системи державно-правової підтримки та регулювання всього науково-технічного комплексу України, посилення ролі науки в суспільстві та активно сприяти переходу країни у фазу сталого економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: наук. доп. / Авт. кол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін.; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2013. 120 с.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / Кремень В. Г. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
3. Полторак С.Т. Перспективні напрями розвитку державного управління системою військової освіти України / Полторак С.Т. // Вісник НУЦЗ («Серія державне управління») – 2017. - Вип. 2(7) . – с. 214-220.
4. Скиба Т. Ю. Інноваційні технології управління вищими навчальними закладами України // Наукові праці. Державне управління.–2012.–Вип. – 2012. – Т. 193. – С. 130-135.
5. Хачатурян Х.В. Структурні компоненти інноваційного потенціалу державного управління / Хачатурян Х. В. // Вісник НАДУ. – 2006. – №1. – с. 104-110.